

Hegemoni i Sverige

Mångkulturalism och oärlighetens problem

Anton Stigermark

Abstract

Den samtida invandrings- och invandrarpolitiska partipolitiken präglas av ett kuriöst samförstånd. Ett samförstånd som i denna uppsats kommer analyseras enligt Antonio Gramscis teori om hegemonin. I enlighet med detta tolkningsmönster företas en empirisk ansats vars syfte är att utröna huruvida det intellektuella- och moraliska ledarskap – som är ett kriterium för hegemonin – existerar. Men avstamp tas också i Gramscis diskussioner om politikens allmänna natur. De aktörer som undersöks är de politiska partier som finns representerade i Sveriges riksdag. Det är dessa aktörer som har potential att utgöra det intellektuella- och moraliska ledarskapet, och därmed de som är relevanta att undersöka. Vidare problematiserar jag också hegemonin som företeelse genom att peka på att den karakteriseras av ett inneboende problem. Ett problem som inte nödvändigtvis beror på vilka idéer och värderingar som reproduceras. Men som har mer att göra med vilken roll den reproducerade värde- och idégrunden får genom att ingå i den hegemoniska strukturen. Även denna kritik hämtar inspiration från den framställning Gramsci gör över politikens natur.

Nyckelord: Hegemoni, mångkulturalism, Gramsci, partipolitik, värdegrund

Antal ord: 9 889

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning

1 Inledning	4
1.1	Utgångspunkter och syfte 4
1.2	Teori 6
1.2.1 Inledning.....	6
1.2.2 Hegemoni och politik hos Gramsci	6
1.2.3 Mångkulturalismen.....	8
1.3	Metod 9
1.4	Tidigare forskning 9
1.5	Avgränsningar 10
2 Den borgerliga alliansen	11
2.1	Moderata Samlingspartiet 11
2.2	Folkpartiet Liberalerna 12
2.3	Centerpartiet 14
2.4	Kristdemokraterna 15
2.5	Sammanfattning 16
3	18
3.1	Socialdemokraterna 18
3.2	Vänsterpartiet 19
3.3	Miljöpartiet 20
3.4	Sammanfattning 21
3.5	Sverigedemokraterna 23
4 Hegemoni: enighet, ledarskap, problem	25
4.1	Enighet eller inte? 25
4.2	Hegemoniskt ledarskap? 27
4.3	Oärlighetens problem 28
5 Referenslista	30
5.1	Bokreferenser 30

5.2Referenser till Internetkällor och internetmaterial 31

1 Inledning

1.1 Utgångspunkter och syfte

1975 är ett historiskt årtal för Sveriges invandrings- och invandrapolitiska utveckling. Då slår riksdagen – med blocköverskridande enighet – fast vid att Sverige skall bli vad som en akademisk term kan beskrivas vara en *pluralistisk statsinterventionsmodell*. Innebörden i beslutet var att invandrare i Sverige i och med dess genomdrivande kom i besittning av vissa rättigheter. Kanske främst rätten till att utveckla och bevara sin språkliga- och kulturella särart – men också allmän jämlikhet med den övriga befolkningen gällande rättigheter och skyldigheter. Den enda noterbara spänningen i överenskommelsen stod Moderata Samlingspartiet för; deras betoning på valfrihet för invandrare ansågs hindrande för de jämlikhetsmål som förfäktades av de övriga partierna. (Hansen, 2001, s. 206-207)

Men trots dessa spänningar mellan valfrihet och jämlikhet – fanns uppenbarligen en mycket djupgående enighet riksdagspartierna emellan. Upprättandet av en assimilationsmodell sågs som anatema. Istället gick, trots interna variationer, samtliga riksdagspartier under perioden mot en statsintervenerande pluralistisk modell för integration. En uppfattning som blev så självklar att den betraktades som common sense. (Ibid, s. 224)

Detta skedde för ett antal år sedan. Men redan på den tiden lades grunden för den enighet som jag hävdar existerar också inom dagens invandrapolitik. Och som ytterst gör det relevant att använda Gramscis koncept om hegemoni för att analysera situationen. Ursprungligen tänkte sig Gramsci att bourgeoisie konsoliderade sin makt, inte genom produktionsmedlen allena, utan också genom kontroll av samhällets institutioner. Så kallade ”organiska intellektuella” reproducerade den härskande klassens värderingar genom att ge uttryck för dem inom utbildning, religion, kommunikation, osv. (Scruton, 1985, s. 80)

Men sedan dess har teorin ofta fått en annan användning än vad Gramsci ursprungligen tänkte sig. Så också för mig. Det jag företar mig kan knappast karakteriseras som en analys baserad på klass. Min framställning av hegemonikonceptet är i högre grad en analys över att samtliga riksdagspartier (med undantag av Sverigedemokraterna) ställer sig bakom och aktivt implementerar ett invandrar- och invandringspolitiskt idékoncept.

Detta skall framhållas med tydlighet. Vad som är intressant att undersöka i en analys där konceptet om hegemoni utgör tolkningsmönstret – är just det berörda konceptet av idéer och värderingar som är gällande. I första hand är detta inte nödvändigtvis en undersökning om vilka realpolitiska orienteringar de olika partierna bedriver. Det centrala att ta fasta vid är just den värdegrund, de idéer,

som står bakom de praktisk-politiska övervägandena. Trots allt är det onekligen idéer och moraliska uppfattningar som ligger till grund för den faktiska politiken. Och det är här det blir relevant att föra in hegemoni-begreppet som relevant för undersökningen och driva som tes. Ty det jag menar är att inom området invandrings- och invandrapolitik utövar riksdagspartierna ett intellektuellt- och moraliskt ledarskap. Min tes är att samstämdheten som finns dessa emellan är så betydande att den går att uttolka som signifikativ. Med det kuriösa undantaget av Sverigedemokraterna, som dock, vilket jag kommer argumentera för, utgör undantaget som bekräftar regeln.

Vad mera är vill jag också visa att det till hegemonin är kopplat ett karakteristiskt problem. Det är nämligen inte alltid fullt enkelt att kritisera en hegemonisk struktur på ett konsekvent sätt. För alltid är det så att vissa faktiskt är samstämmiga med de idéer som reproduceras genom hegemonin. Gramsci kritiserade aldrig hegemonin som sådan, problemet för honom var att bourgeoisie utövade den. Det låg aldrig i hans intresse att avskaffa den som fenomen, han ville bara ett skifte i ledarskapet. (Femia, 2011) Men jag vill rikta en konsekvent och i någon mening mer objektiv kritik mot hegemonin som förekomst. Jag anser att det finns en problemställning som är rimligt att benämna som oärlighetens problem. Som består i att det ledarskap som alltid finns bundet vid hegemonins topp karakteriseras av en betydande falskhet. En falskhet som består i att partikulära idéer får råda som vore de universella. Omöjligheten för ett politiskt intresse att just representera någon äkta form av universalism och problemen som kan följa därav; kommer jag att diskutera utifrån Antonio Gramscis uppfattning om politikens partikulära- och moralistiska natur.

Sammanfattningsvis kan sägas att uppsatsens empiriska ansats har som målsättning att undersöka huruvida samstämdheten mellan riksdagspartierna inom området för invandrings- och invandrapolitik – är så markant att den kan förstås som en hegemoni. Om så är fallet kommer jag att problematisera situationen utifrån den devis jag benämner som oärlighetens problem.

1.2 Teori

1.2.1 Inledning

Den huvudsakliga teorin för uppsatsen är Gramscis teori om hegemonin, denna teori utgör analysens tolkningsmönster. Och den empiriska ansatsen kommer vara orienterad mot att påvisa att det undersökta fallet innehåller aspekter som påvisar att antagandet om hegemoni är korrekt. I det här avsnittet kommer jag att framställa och presentera Gramscis koncept om hegemoni och politik. Jag placerar dem i samma teoriavsnitt av en anledning, nämligen att de hör så nära samman. Framför allt framstår de i hög grad som förutsättningar för varandra. Jag kommer också ge en tydligare operationalisering av vad jag avser när jag skriver om mångkulturalism.

1.2.2 Hegemoni och politik hos Gramsci

Till att börja med är det en nödvändighet att avge en förklaring till hur jag kan använda en ursprungligen marxistisk teori; för att analysera politiska partier, vilket onekligen skiljer sig från vad Gramsci tänkte. Det finns emellertid en mycket god förklaring till varför det kan försvaras. När Gramsci framställer en härskande klass som maler det folkliga medvetandet, så gör han någonting i allra högsta grad konservativt: han framlägger idéernas och idébärarnas primat över de rent materiella faktorerna. (Gottfried, 2005, s. 64) Det finns yttermera exempel på rörelser som använder sig av Gramscis teorier för att analysera att just kulturklimatets påverkan på människors medvetanden är avgörande för det politiska tillståndet. (Sunic, 2001, s. 69-74) Vidare finner man i Gramscis egna texter exempel på att han kan tala om "hegemoner" i andra termer än klasser. (Gramsci, 2007, s. 103) Det kan knappast sägas vara annorlunda än att Gramsci tilldelar de intellektuella (som utbildare och folkliga ledare) en betydande roll för den politiska utvecklingen. (Scruton, 1985, s. 80-81)

De intellektuella spelar alltså en mycket viktig roll för Gramsci – men i vilken bemärkelse? Enligt Gramsci bidrar de intellektuella med att skapa vad han kallar för *consent* (från och med nu benämnt som medgivande) genom sin verksamhet. Vilket kan beskrivas som en djupt liggande form av acceptans, som kommer till genom att de instrument som har kapacitet att forma uppfattningar (religionen, utbildning, kommunikation, osv) formar det folkliga medvetandet till samtycke i förhållande till den politiska ordningen. En viktig distinktion här är den mellan medgivande och tvingande (coercion). Den tvingande makten är ytlig och står inte för någon påverkan på djupet; att med hot om våld få någon att göra något är exempel på tvingande makt. Hegemonisk makt innebär snarare att den förhärskande gruppen kan få andra att acceptera deras egna värderingar som sina (Femia, 2011)

En verklig hegemoni karakteriseras av att det finns någon form av förhärskande grupp som vidhåller ett intellektuellt- och moraliskt ledarskap. Det är sedan det civila samhällets institutioner som får fungera som en sorts kanaler för den härskande gruppens värderingar och idéer. Gramsci ger ett mycket signifikativt exempel – då kyrkan under renässansen spelade rollen som den intellektuella- och kulturella organisation som genererade det medgivande som legitimerade de härskande gruppernas ställning. (Gramsci, 2007, 74)

Gramsci försummar inte att också betona det politiska ledarskapets partikulära hållning. Exempelvis kan en lag, enligt Gramsci, aldrig reflektera samhället i sin helhet; den är alltid uttryck för lagstiftarens agenda. Följaktligen anser han inte heller att ett politiskt parti kan vara universellt, det representerar alltid ett specifikt klassintresse. I samma anda konstaterar han vidare det faktum att politikern alltid drivs av ambition; och att brist på sådan till och med kan vara skadlig. (Ibid, s. 83-84) Partikularitet såväl som ambition märks också på det sätt som en regering bedriver sin kulturpolitik. Där vissa utvalda sektorer på ett förmyndaraktigt sätt kan gynnas på bekostnad av andra – regeringen har i detta avseende makt att forma ett lands nationella kultur i linje med sin egen standard. (Ibid, s. 126-127) En ytterligare tendens som är typisk för politiken är att vid polemiserandet mot motståndare införa en moralistisk dimension. Där motståndare attackeras för sina dåliga karaktärer, låga avsikter, och så vidare. (Ibid, s. 105)

Sammanfattningsvis kan hegemonins viktigaste aspekter sägas bestå i följande: Ett politiskt ledarskap som kan reproducera sina idéer och värderingar på ett framgångsrikt sätt. Och som vidare kan använda sig av det civila samhällets institutioner för att nå ut med och implementera idéerna på ett djupare plan.

I min undersökning är det centrala att undersöka huruvida riksdagspartierna har en gemensam hållning till det mångkulturella samhällskonceptet – men det är också väsentligt att framställa att de i så fall utövar ett ledarskap inom idéernas sfär. Det faktum att det finns en enighet inom en politisk fråga innebär att det finns enighet runt en idé. För det här specifika fallet innebär det att det finns en konsensus runt ett politiskt koncept; ett koncept som innebär en uppsättning specifika värderingar och preferenser. Värderingar som vid ett hegemoniskt ledarskap ensamma får göra sig gällande för de praktiska frågornas utformning och implementering.

1.2.3 Mångkulturalismen

Jag har för undersökningen valt att titta närmare på partiernas invandrar- och invandringspolitik. Detta val finns det anledning att förklara närmare. Varför undersöka båda och inte avgränsa till en av dessa kategorier? En sådan avgränsning hade definitivt varit motiverad om undersökningen hade sträckt sig över en längre tidsperiod. Samt om undersökningsparametrarna hade varit betydligt vidare än vad som nu är fallet; exempelvis om jag hade inkluderat också media, berörda föreningar, och så vidare. Med andra ord om jag hade undersökt samhällsdebatten som sådan. Men nu har jag tidsligt begränsat mig till den samtida situationen, och aktörmässigt till de sittande riksdagspartierna. Därför tror jag inte att det kommer att utgöra ett krumspång att behandla båda dessa kategorier. Jag finner det också sannolikt att invandrar- och invandringspolitik i partiernas framställningar kommer stå varandra tämligen nära. Och om det inte utgör någon egentlig problematik att undersöka båda, så bidrar det säkerligen med fördelen att det målar en bättre bild av partiernas hållning vid en utvidgad undersökning.

Det finns också anledning att förklara det redan i uppsatsen använda begreppet mångkulturalism, som är återkommande genom uppsatsens gång. Begreppet är inte heller helt enkelt att använda, eftersom det gestaltar sig i flera olika former och på olika sätt är föremål för oenighet. Påfallande ofta handlar det om hur det mångkulturella samhället skall se ut, hur man bäst skall uppnå jämlikhet, osv) Men det finns trots det, självfallet, en röd tråd som går genom konceptet och som är gemensam för de som förfäktar det. Det är tanken på ett samhälle där olika kulturer lever sida vid sida och alla räknas som lika mycket värda. (Mörkenstam, Ulf, 2009, s. 134-137) Vilket kan kontrasteras mot idén om assimilation där majoritetskulturen anses ha överhöghet och där personer med andra kulturella identiteter har att anpassa sig efter denna. (Hansen, 2001, s. 22-23) När jag således använder mig av mångkulturalism som begrepp i detta sammanhang, åsyftar jag att partierna jag ger epitetet anser att kulturella system som lever sida vid sida är någonting önskvärt.

1.3 Metod

Metodologiskt kommer jag att använda mig av den metod som i Metodpraktikan kallas för *kvalitativ textanalys*. (Esaiasson, Gilljam, Oscarsson, Wängnerud, 2012, s. 210) Detta eftersom jag kommer att läsa ett antal texter, vars innehåll jag försöker få ut någonting ifrån. Mitt arbetssätt kommer gå ut på att systematisera innehållet i de aktuella texterna, med andra ord rör det sig om beskrivande analyser. När jag läser Antonio Gramsci är min målsättning att klargöra hans tankar runt teorin om hegemoni, jag vill få fram vad han hade att säga om hegemonin. Men jag kommer också, för att få fram information om riksdagspartiernas ställningstaganden till den relevanta frågan, läsa deras parti- och idéprogram. Där handlar det emellertid inte enbart om att genomföra en utredning och ett klargörande över tankestrukturen. Det handlar lika mycket om att klassificera innehållet och försöka sätta en rubrik över det innehåll jag får fram. I det här fallet vill jag undersöka anknytningen till mångkulturalismen, och titta på om man gällande den invandrar- och invandringspolitiska hållningen kan benämna denna just med epitetet mångkulturalism.

Men det är också en kritisk ansats; jag kommer inte enbart referera utan också ta ställning till texternas innehåll. Delvis är det en idékritisk framställning. Detta eftersom jag kommer att undersöka hegemonin och se om denna får en empirisk förankring genom partiernas verksamhet. Och därefter genomföra en kritik som går ut på att hegemonin inte lever upp till vissa moraliska normer. Men undersökningen innehåller också temata som stämmer överens med det diskursanalytiska arbetssättet. Trots allt så vill jag belysa ett maktförhållande inom samhället, vilket jag gör genom att undersöka innehåll i texter snarare än att titta på praktiskt handlande. (Esaiasson et. al, 2012, s. 211-212)

1.4 Tidigare forskning

Antonio Gramsci, och kanske i synnerhet hans teori om hegemonin, har ägnats avsevärt studium av forskarvärlden. Det är många som har funnit att den mycket väl kan vara användbar när det gäller att kritisera eller förstå ett visst maktförhållande. En politisk rörelse som gjort det till sitt adelsmärke att använda sig av gramscianska teorier för att förstå samhällsutveckling och den politiska maktens förutsättningar – är den europeiska nya högern. Till denna rörelse har Tomislav Sunic skrivit en introduktion, där han också lägger fram på vilket sätt de använder Gramsci för att förstå den samtida politiken. (Sunic, 2011). Men också teoretiker som Paul Gottfried och Roger Scruton har ägnat Gramsci avsevärt utrymme i sina försök att förstå och förklara uppkomsten av den s.k. nya vänstern.

Där de, i sina från varandra fristående undersökningar, menar att Gramsci på många sätt var en förgrundsgestalt för en vänster som allt mer började intressera sig för att förstå samhällets konflikter i termer av kultur. (Gottfried, 2004, Scruton, 1985)

Men det finns också forskare som ägnar sig åt studiet och förklarandet av Gramscis tankegångar, utan att nödvändigtvis ge honom en instrumentell betydelse för att förklara samhälleliga och kulturella skeenden. En av dessa, som jag också har använt för undersökningen, är Joseph Femia som har lagt fram en matig introduktion till Gramsci. (Femia, 2011) Den svenska invandrapolitikens framväxt har underlagts ett noggrant studium av Lars-Erik Hansen (Hansen, 2001). Den användning jag har haft av studien har emellertid varit begränsad. Detta av anledningen att Hansen har åstadkommit en historisk och förklarande skildring, som tar upp hur invandrapolitiken har förändrats och vuxit fram under 1900-talet. Min tidsliga ram har inte sträckt sig tillräckligt långt tillbaka i tiden, för att kunna inkludera också den typen av historiska förlopp. Det är också så att det mångkulturella samhället har varit av stort intresse för samhällsteoretiker. Jag har för grundläggande teoretisk operationalisering kunnat dra nytta av Ulf Mörkenstams introduktion i ämnet. (Mörkenstam, 2009)

1.5 Avgränsningar

Mina tidsliga avgränsningar är satta så den undersökta perioden endast inrymmer den absolut närmsta tidsrymden. Det är annars frestande att placera in problemet i ett vidare historiskt sammanhang, och spåra framväxt och de förlopp som lett fram till den nuvarande situationen. Men detta får utelämnas, och det som står i fokus är situationen här och nu. En annan sak som fått prioriteras bort är en undersökning av samhällets civila institutioner. Vilket annars hade varit relevant, eftersom det är någonting som Gramsci definitivt menade var viktigt för hegemonins funktion. Fokus kommer istället att läggas vid att undersöka det partipolitiska ledarskapet, alltså riksdagspartierna. Med andra ord gör jag inte några anspråk på att utförligare visa att de använder sig av det civila samhällets institutioner, för att befästa hegemonin.

2 Den borgerliga alliansen

2.1 Moderata Samlingspartiet

I sin praktiska politik är Moderaterna i huvudsak positiva till de olika typer av invandring som ofta förekommer. Exempelvis är arbetskraftsinvandring någonting som man vill främja och öppna upp för ytterligare. (Moderata Samlingspartiet, 2011. 1) Inom asylpolitiken är tendensen den samma, en generös asylinvandring är någonting man förfäktar likaså. (Moderata Samlingspartiet, 2011. 2) Till migration, rörlighet över gränser, är man positiv över lag och anser att öppnare gränser och invandring till Sverige är någonting önskvärt. En utveckling mot stängda gränser är tvärtom någonting som icke är önskvärt. (Moderata Samlingspartiet, 2011. 3) Invandrarpolitiskt anser man att de nationella minoriteternas kulturarter skall värnas och hjälpas att bevaras medelst statligt stöd. (Moderata Samlingspartiet, 2011. 4)

Detta är i all korthet Moderaternas inställning till de praktisk-politiska frågorna: Men hur är de bakomliggande idéerna utformade?

I idéprogrammet uttrycks en betydande optimism inför den kommande utveckling man förväntar sig. Alla former av historienostalgi utmönstras fullständigt ur den moderata idévärlden. Den relativt korta sektion i vilken behandlas idéerna bakom de integrations- och invandringspolitiska strävandena är förvisso tämligen vagt. Men det går trots det inte att ta miste på innebörden av det idépolitiska koncept som man vill uttrycka. Alla former av nationalistiska och konservativa sentiment lyser med sin frånvaro. Homogenitet som samhällsmodell avvisas med bestämdhet. Begrepp som tolerans, olikhet och integration baserad på ömsesidig nyfikenhet är istället de som får bli framträdande och bestämmande för programmets utformning. (Moderata Samlingspartiet, 2011, s. 8. 5)

Precis samma begreppsapparat och grundsyn framkommer i handlingsprogrammet. Migration och människors rörlighet är någonting i högsta grad positivt. En rörlig, globaliserad och mångkulturell värld är någonting som man anser skapar oändliga möjligheter för både länder och människor. Man hänvisar till de mänskliga rättigheterna och verkar i någon bemärkelse anse att de värden man föreställer sig inom detta område är ett självklart utflöde av dessa. (Moderata Samlingspartiet, 2011, s. 91. 6)

Den grundsyn som avspeglas genom Moderaternas politiska program är i hög grad också signifikativ för partiledaren Fredrik Reinfeldt. I en intervju med Sydsvenskans Nicklas Orrenius framkommer ett flertal perspektiv som är talande för statsministerns syn på dessa frågor. Intervjun genomfördes i en ganska angelägen tid. Ungefär i samma veva hade nämligen ett flertal europeiska ledare tagit avstånd från den s.k. multikulturalismen. I intervjun poängteras att det är

någonting som Fredrik Reinfeldt vägrat gå med på att göra. Fredrik Reinfeldt kritiserar i samma artikel Socialdemokraternas dåvarande partiledare Håkan Juholt, för vad han upplever som Juholts flathet i förhållande till Sverigedemokraterna, som nyligen blivit invalda i riksdagen. Vidare beklagar han att Juholt, åtminstone till viss del, tycks dela Sverigedemokraternas partiledare Jimmie Åkessons nostalgiskt tillbakablickande syn på Sverige. (Orrenius, 2011)

Men Fredrik Reinfeldt är också kritisk till socialdemokratiska kommunalrådet Ilmar Reepalu; som alldeles nyligen lagt fram förslag om temporärt medborgarskap. Vilket skulle innebära en prövotid för en nytilkommen till Sverige, och om brott begås inom den uppsatta prövotiden skulle utvisning bli konsekvensen. Till detta ställer sig Fredrik Reinfeldt kritisk och menar att detta driver upp ett ”vi och dem”-tänkande där vissa skulle bli värderade högre än andra. Överlag påvisar Fredrik Reinfeldt under intervjun genomgående sin aversion mot nationalism; han påpekar vidare att konservativt och nationalistiskt orienterade tankegångar i hög grad var utmönstrade ur Moderaterna redan under 1980-talet till förmån för liberalt idégod. (Orrenius, 2011)

2.2 Folkpartiet Liberalerna

Folkpartiets inställning till de olika aspekterna av invandring liknar i hög utsträckning den som återfinns hos Moderaterna. Det rör sig om ungefär samma inställning i förhållande till arbetskrafts- och asylinvandring. (Folkpartiet Liberalerna, 2011)

I och med deras integrationspolitiska handlingsprogram klagas med skärpa att de inte vill se några nationalistiska influenser inom integrationspolitiken. Förvisso framhålls att sådana idéer har använts tidigare under historiens gång, och givits en instrumentell betydelse för att skapa sammanhållning inom folkgrupper. Men det går inte att här göra sig något missförstånd. Nationalismen är idag utspelad och bör utmönstras fullständigt ur den politiska idévärlden. Den är inte längre önskvärd att spela någon roll för de politiska frågornas utformning. Till stöd för detta anger man som huvudsakliga anledningar att den är exkluderande mot utomstående, såväl som kollektivistisk i det att den ser grupper snarare än individer. Emellertid tänker sig Folkpartiet någon form av sammanhållande kitt för samhället. Men det rör sig här om inspiration från USA, där varje individ kan sluta upp bakom landets fana och de gemensamma fri- och rättigheterna. Saker som ursprung och religiös övertygelse ges inget värde överhuvud, det spelar i sammanhanget ingen roll. Inte heller Folkpartiet ger stöd för några assimilationsmodeller eller liknande åtgärder. (Sabuni, El Naggar, Nur, Strandberg, Laarouchi, Lange, Nerbrand, 2008, 6-7)

De mänskliga rättigheterna är helt essentiella för sammanhanget. Det finns till viss del en spänning mellan bejakandet av individrättigheter och patriarkala och andra individkränkande kulturella uttrycksformer. I det integrationspolitiska handlingsprogrammet framhålls att trots bejakandet av det mångkulturella

samhället, så är det av vikt att också hålla fast vid jämställdheten som viktig att ta hänsyn till. Såvitt jag har kunnat utröna, så är detta den enda faktorn där Folkpartiet talar för att invandrade personer skall överge någon aspekt av sin kulturart. Det slås fast vid att kulturella uttrycksformer där det alltså finns residuer av auktoritära, icke-liberala drag som kränker individers rätt till exempelvis sin sexuella orientering – inte kan accepteras. Men bortsett från detta försvar för det Folkpartiet definierar som sin liberala grundhållning – återfinns ingenting som kan tolkas som en assimilationsmodell eller krav på att invandrade personer skall anpassa sig till någonting som skulle kunna uttryckas i termer av ”svensk kultur”. Man uttrycker till och med explicit att man inte avser att anpassa invandrare till någon ”svenskhets”. De mänskliga rättigheterna ses som universella och därmed inte bundna vid en specifik politisk enhet. (Folkpartiet Liberalerna, 2009, 14-18)

Också inom Folkpartiet reagerades det när Sverigedemokraterna kom in i riksdagen. På förekommen anledning såg integrationsminister Erik Ullenhag det som en nödvändighet att initiera en s.k. toleransutredning under ledning av Bengt Westerberg. Erik Ullenhag motiverade initiativet med behovet av att de goda krafterna står upp för tolerans, och inte accepterar främlingsfientlighet. I samma motivering klargör han vidare att varken skola eller samhälle kan uppvisa någon neutralitet inom denna fråga. (Dagens Nyheter, 2011)

Det finns ytterligare exempel på liknande verksamhet från Erik Ullenhags sida. Exempelvis lanserade regeringen med Ullenhag i spetsen en webbsida tänkt att bemöta fördomar om den förda invandringspolitiken. Då han menar till att de som sprider främlingsfientlighet, inte skall stå oemotsagda från de som står för tolerans och ett öppet samhälle. Han menar dessutom att de goda krafternas tystnad i så fall riskerar att öka förekomsten av främlingsfientlighet i samhället. Den lanserade hemsidan är därmed en del av regeringens kampanj mot främlingsfientlighet. (Ullenhag, 2011)

2.3 Centerpartiet

Centerpartiet tycks vidhålla en liknande grundhållning som Moderaterna och Folkpartiet i det att man förespråkar generösa regler för alla typer av invandring. Men det finns en skillnad som är värd att notera: Centerpartiet går längre än vad de övriga partierna gör i sin politik. Det är så fallet att Centerpartiet förespråkar fri invandring; (Centerpartiet. 1) vilket varken Moderaterna eller Folkpartiet explicit har uttalat att de gör i sina program. Centerpartiet driver denna linje under parollen ”Nybyggarlandet Sverige” och samlar under denna fana flera av sina konkreta politiska förslag. I övrigt används ungefär samma begreppsapparat som hos Moderaterna och Folkpartiet. De uttrycker sin vilja att Sverige skall vara ett öppet, tolerant och välkomnande till allas likheter och olikheter. Olikheter ses på som bidragande med den kunskap som är nödvändig för att hävda Sveriges fortsatta konkurrenskraft. (Centerpartiet. 2)

Det är inte helt enkelt att fånga Centerpartiets ideologiska grundhållning på ett djupare plan, eftersom de i sitt idédokument inte behandlar dessa frågor lika explicit som Moderaterna och Folkpartiet. Men det finns ändå indicier i idéprogrammet som ger incitament nog att anta att partiets ideologi samspelar med den praktiska syn som finns på invandrings- och invandrarfrågorna. I sitt idépolitiska manifest anför man, i likhet med Moderaterna och Folkpartiet, att de politiska överväganden man bedriver har sin grund i de mänskliga fri- och rättigheterna. Och Centerpartiet anser att dessa rätt rättigheter är, som tidigare påtalats, universella och därmed inte bundna till vare sig någon kulturell, nationell eller geografisk enhet. Att Centerpartiet hyser ett tydligt frihetspatos och vill låta detta göra sig gällande, lyser med skärpa genom hela idéprogrammet. Det är av den anledningen knappast något intellektuellt krumsprång att säga att också den praktiska politiken är genomsyrad av denna politisk-filosofiska orientering. (Centerpartiet, 2011, s. 2-3)

Signifikativt för denna värdegrund är också den hållning som uppvisas av partiledare Annie Lööf. Under en intervju med journalisten Anna Hedenmo klargör Annie Lööf att det inte alls är otänkbart för Sverige, att under en längre tidsperiod, motta ett par tio miljoner invandrare. Också förutsatt en markant arbetsmarknadsmässig omställning som skulle göra Sverige mer likt Kanada, skall tilläggas. På följdfrågan huruvida hon tänker sig att detta kommer att ha någon påverkan på den svenska kulturen; replikerar Annie Lööf att det alltjämt är viktigt att människor talar svenska. En ytterligare fråga ställs på ämnet. Denna gång hur hon tror att detta kommer att påverka Sverige i och med att ursprungsbefolkningen vid en sådan befolkningsökning kommer att vara i minoritet. Annie Lööf markerar då frågan med skärpa. Och replikerar med skärpa att det är en beskrivning som hon starkt vänder sig emot, då hon känner många personer med utländsk bakgrund hon gärna kallar för svenskar. Den enda rimliga

slutsatsen som går att dra av svaret: är att Annie Lööf inte upplever att en sådan faktor som ursprung spelar någon som helst roll. (Olofsson)

2.4 Kristdemokraterna

Kristdemokraterna bryter inte på något på något genomgripande sätt med det mönster som varit noterbart för hos de övriga, undersökta borgerliga partierna. Precis som sina blockfränder förespråkar de i sitt integrationspolitiska program ett bejakande av mångfalden; som de anser vara en kraft som genererar dynamik såväl ekonomiskt som för samhället i sin helhet. (Kristdemokraterna, 2010)

Men onekligen finns något av en skillnad mellan den retorik som Kristdemokraterna använder sig av, och den som anförs av de övriga partierna. Till skillnad från de övriga hänvisar Kristdemokraterna tämligen explicit till tanken om ett västerländskt kulturarv; vilket de tänker sig skall utgöra ett sammanhållande kitt för det mångkulturella samhället. Mer specifikt anser de att detta arv skall utgöra den etiska grunden för det mångkulturella samhället, där olika kulturer, religioner, livsstilar, språk och erfarenheter lever sida vid sida och berikar varandra. De menar vidare att det mångkulturella samhället omöjligen kan fungera utan en sådan etisk grund, som en sorts gemensam nämnare. Till skillnad från de övriga partierna hänvisar de också till en historisk bakgrund liggandes till grund för de infödda svenskarnas identitet. Man menar vidare att det likaså är viktigt att invandrade personer lär sig tala svenska adekvat och får undervisning om det svenska samhället. (Kristdemokraterna, 2001, s. 39)

Detta skall emellertid inte tolkas som assimilationssträvanden eller kulturnationalism i någon djupare bemärkelse. Integrationspolitiken, som man formulerar det, skall hysa ett medborgarperspektiv. Vilket innebär att medborgarna skall ha frihet att exempelvis organisera sig på det sätt som de finner vara meningsfullt. I detta sammanhang får det innebörden att invandrade personer exempelvis skall få rätten att bilda skolor med etnisk profil. Någon vidare anpassning, som skulle innebära ett uppbrott med tidigare kulturella eller religiösa uppfattningar är det inte tal om. Det framhålls att såväl den svenska ursprungsbefolkningen som de nationella minoriteterna är levande delar av den svenska kulturen. Man fortsätter med att framhålla vikten av att tillerkänna de nationella minoriteterna kulturella och etniska rättigheter – samt beakta deras behov på alla nivåer inom den offentliga sektorn. (Kristdemokraterna, 2001, s. 39-40)

Inställningen till de praktiska frågorna får förankring i den idégrund som läggs fram i den integrationspolitiska rapport som partiet har tagit fram. Här hänvisar man till partiets etiska grundhållning, som är en avknoppning från den västerländska humanistiska och kristna traditionen. Dessa värderingar skall, tänker man sig, inte enbart komma på fråga i pamfletter och vackra tal, men realiserar i den praktiska politiken. I rapporten poängterar man med skärpa att avstånd resolut tas från partier och ideologier som hyser en föreställningsvärld där människor delas in i ett ”vi och de andra”. Obestriddligen är det så att denna etiska grundhållning som Kristdemokraterna förfäktar, ligger till grund för den generösa invandringspolitik som partiet säger sig vilja föra. (Kristdemokraterna, 2001, s. 39-40) Yttermera klargör Kristdemokraterna att trygghet för dem, är tryggheten man finner i den egna ideologin och insikten om det universella ansvaret och allas lika värde. I samma stycke klargör Kristdemokraterna en gång för alla att det mångkulturella samhället ytterst är någonting som önskvärt, och en möjlighet till ett bättre samhällsbygge. Den som inte upplever samma entusiasm för det mångkulturella samhällskonceptet, grundar säkerligen denna aversion i sin egen osäkerhet och identitetssvaghet, föreslår KD. (Anefur, 2010, s. 4)

2.5 Sammanfattning

En första reflexion är att det inte tycks existera några interna spänningar mellan allianspartierna. Den enda punkten jag kan tänka mig kan leda till diskussion är det faktum att Centerpartiet är det enda parti som explicit ger uttryck för att vilja införa fri invandring. Trots att de andra partierna uppvisar en liknande grundhållning som Centerpartiet; är frågan om de är beredda att gå lika långt i ett liberaliserande av invandringspolitiken. Men detta är likväl ingen fråga som på något sätt tillintetgör resonemanget som sådant. Denna potentiella oenighet rör efter allt vem som kan tänka sig den mest icke-restriktiva invandringspolitiken, inte det motsatta. Det skall också sägas att samtliga - även de som inte skrev om fri invandring och som man därför får förutsätta vill se någon form av restriktivitet - uppvisade en positiv inställning till invandring som företeelse. Även om samtliga av partierna lade fram etiska argument för generösa regler att gälla för alla kategorier av invandring. Så är det likväl uppenbart att samtliga också betraktar invandring som positivt utifrån en ekonomisk synvinkel; som dynamiskt för samhället.

Precis som invandringen, så betraktas det mångkulturella samhället som del av en önskvärd samhällsutveckling. De enda egentliga inskränkningar som gjordes var klargöranden om att patriarkala strukturer, eller andra auktoritärt orienterade traditioner som hotade jämställdheten, inte är önskvärda, men också vikten av att lära sig svenska. Samtidigt var det inget av partierna som talade om assimilation eller majoritetskulturen som någonting absolut för invandrare att förhålla sig till. Inte heller Kristdemokraternas utspel om det västerländska kulturarvet som normerande, går att tolka som en assimilationssträvan. Eftersom man direkt efter

sagda mening infogar att man endast tänker sig det som ett ”sammanhållande kitt” för det mångkulturella samhälle man hoppas på. Den genomgående retoriken gjorde tämligen klart över att det mångkulturella samhällsidealet är någonting i högsta grad positivt. En annan aspekt värd att notera är den inställning man antog som förhållningssätt till kritiker av det mångkulturella samhällsidealet. Integrationsminister Erik Ullenhag uttrycker sig med precis den moralistiska underton Gramsci menade ofta är typisk för politiken. Då Ullenhag menar att det gäller för ”de goda krafterna” att mobilisera gentemot de som jag får anta utgör det godas motsats. Kristdemokraterna uttrycker att den som är kritisk och avog, säkerligen grundar detta i den egna identitetssvagheten och osäkerheten.

Onekligen är det svårt att tolka på något annat sätt än att det inom Alliansen föreligger en betydande enighet runt det mångkulturella samhällskonceptet och invandring som varande någonting positivt. Argumenten som lades fram påvisar att man både anser det vara en vinst i ekonomiska och samhälleliga termer – såväl som en självklar moralisk dygd. I synnerhet är Erik Ullenhag signifikativ för uttolkandet att detta också handlar om värdegrund. Det är svårt att föreställa sig någonting annat än att hans uttalande föreslår att här också finns en djupt moralisk innebörd.

3 Oppositionspartierna

3.1 Socialdemokraterna

I sitt förhållningssätt till integration och mångfald anser Socialdemokraterna denna form av människoförflyttning – vara någonting positivt och berikande. (Socialdemokraterna, 2006) I synnerhet bejakar Socialdemokraterna asylrätten, vilken man anser vara en mänsklig rättighet. (Socialdemokraterna, 2010) Gällande kultur anser man att det svenska kulturlivet måste spegla den mångfald som är rådande i samhället. Till detta anser man hör att hjälpa minoriteter att bevara sina språk och sin kulturella särprägel; överhuvud vill man se ytterligare stöd till mångkultur och minoriteter. (Socialdemokraterna, 2008) Denna positiva syn på s.k. kulturell mångfald avspeglas också i det av socialdemokratin antagna partiprogrammet. (Socialdemokraterna, 2001, s. 14) Det går inte att ta miste på att denna på mångfald avspeglar socialdemokratins grundläggande ideologiska hållning. I partiprogrammet uttrycks explicit att denna mångfald är ett självklart utflöde ur principen om jämlikhet. (Socialdemokraterna, 2001, s. 7)

Också ledande socialdemokratiska politiker ger uttryck för åsikter som i hög grad är representativa för den syn som uttrycks i partiprogrammet. I en artikel förhåller sig Mona Sahlin och Marita Ulvskog polemiskt till Sverigedemokraterna, som de menar ”ställer grupp mot grupp” och utmanar tanken på alla människors rätt och lika värde. De menar vidare att Sverigedemokraterna inte förmått förstå den dynamik som finns inbyggd i det mångkulturella samhället, och att de därför faller hän åt främlingsfientliga analyser och enkla lösningar. (Sahlin, Ulvskog, 2007) När Socialdemokraternas kriskommission lade fram vilka frågor man ansåg vara de mest angelägna angavs: Hur ser ett välfungerande mångkulturellt samhälle ut och hur kommer vi dit? (Sherabi, Johansson, 2010)

3.2 Vänsterpartiet

I en jämförelse med Socialdemokraternas program och teoretiska grund framstår Vänsterpartiets dito som betydligt mer avancerat och bättre utvecklat. Men precis som Socialdemokraterna förestår Vänsterpartiet vad man betraktar som en tämligen generös flyktingpolitik. I programmet för integration ges uttryck för missnöje med den rådande flyktingpolitiken, som man upplever vara alldeles för restriktiv. De åtgärder man föreslår är alla riktade för att öppna upp reglerna för en mer generöst utformad flyktingpolitik. Argumenten är etiskt grundade och man hänvisar till de mänskliga rättigheterna. (Vänsterpartiet, 2010) Vänsterpartiets syn på invandring generellt förefaller vara att betrakta det som en i sig positiv företeelse. I en rapport angående cirkulär migration kommenterar riksdagsledamoten Kalle Larsson att det är positivt just att rapporten verkar betrakta migration som någonting positivt i sig. (Larsson, 2010) Invandrapolitiskt sett vill man stärka de nationella minoriteternas rätt till sitt kulturella arv. (Vänsterpartiet, 2008)

På den teoretiska nivån har Vänsterpartiet sannolikt den mest välutvecklade problematiseringen av ”främlingsfientligheten” bland de partier jag hitintills har undersökt. Det skiljer sig också från de övrigas genom sin betydligt mer offensiva framtoning och analys. Där t.ex. de borgerliga partierna eller Socialdemokraterna anknyter till sina respektive idétraditioner och fokuserar på att göra en empirisk framställning över sina respektive värdegrunder – attackerar Vänsterpartiet rasismen och sätter in den som en företeelse i ett större sammanhang. Framställning är sådan att rasismen som fenomen sätts ges en plats i den föreställningsvärld av maktordningar som för Vänstern framstår som problematisk. Vidare menar man att framflyttningen av s.k. rasistiska partiers positioner har fått som konsekvens att också andra partier har tagit efter den förda retoriken. Det ligger nära till hands att anta att Vänsterpartiet här föreslår att en sluttande-planeteffekt har ägt rum inom svensk politik. Som exempel på detta anges att det nu är möjligt att framföra språkkrav som grund för beviljande av medborgarskap. Och rent allmänt mena att det är rätt att ställa hårdare krav på invandrare - vilket Vänsterpartiet menar är problematiskt. (Vänsterpartiet, 2008)

Rasismen, menar man, är en del av den globala världsordningen och rasistiska strukturer finns representerade inom hela samhället. Det finns också anledning, uttrycks i partiprogrammet, att inte reducera rasistiska föreställningar till att handla om biologiska rasföreställningar. Man anför vidare att rasistiska föreställningar mycket väl också kan bli bestämmande för människors värde, utifrån saker som ursprung och utseende. Rasism som fenomen måste förstås som en del av en större maktordning, Vänsterpartiet låter här sitt socialistiska patos lägga grunden för analysen, och man låta veta att det kapitalistiska systemet som sådant är direkt avgörande. Inte minst genom att det kan reproducera rasistiska föreställningar på så sätt att samhällets klassklyftor också kan få en etnisk prägel.

Det man menar är att invandrare får utgöra en ny underklass, ta de sämsta jobben och tvingas stå ut med generellt sett sämre arbetsvillkor. Men det är också en fråga om attityder. Och man menar här att den situation som skapas i ett samhälle där rasistiska strukturer får tillåtas frodas, i förlängningen kommer leda till ett ”vi och dem” tänkande. I allra högsta grad låter Vänsterpartiet sin grundläggande socialistiska samhällsanalys influera tänkandet även inom detta område. (Vänsterpartiet, 2008, 12-13)

3.3 Miljöpartiet

Miljöpartiet framför i sitt program med tydlighet att de önskar se en invandrings och flyktingpolitik markant generösare än den som är rådande i dagsläget. En konkret åtgärd man vill se är att EU:s gemensamma regelverk för flyktingmottagning lättas upp betydligt. Ytterligare tänker man sig att på sikt lägga fram en plan för att möjliggöra fri invandring i Sverige för framtiden. Det är inte rimligt, menar man, att den rika världen konstruerar murar som stänger ute människor som önskar migrera. Rätten att söka asyl är fastslagen i Genevekonventionen, som bland andra Sverige åtagit sig att följa och det är inte moraliskt försvarbart att låta konstlade gränser utestänga människor, menar man vidare. (Miljöpartiet, 2009)

Med en retorik som bitvis påminner om den som förs av Vänsterpartiet menar man att rasism genomsyrar en hel världsordning, och det i samhället som sådant finns representerat i form av främlingsfientlighet, rädsla och rasism. Föreställningar som man menar finns manifesterade i form av fördomar och medveten eller omedveten diskriminering. För att stävja detta vill man bedriva en aktiv politik. Möten över gränserna mellan människor anser man också vara viktiga för att bekämpa fördomar mot människor som upplevs som annorlunda. Miljöpartiet uttrycker av den anledningen att man tror på ett mångkulturellt samhälle, där människor otvunget kan mötas över de kulturella gränserna. Vidare menar man till att över hela det politiska fältet måste bedrivas ett målmedvetet arbete för att skapa mångkultur och ge människor möjlighet att möta människor av annan etnisk tillhörighet. I grunden menar man att det handlar om att påverka människors handlingar på ett sätt som åstadkommer attitydmässiga förändringar. Invandrarpolitiskt menar man att de nationella minoriteterna måste tillerkännas särskilda rättigheter som Sverige har en skyldighet att garantera. (Miljöpartiet, 2010)

Denna syn på de invandrings- och invandrapolitiska frågorna är förankrade i Miljöpartiets ideologi: den gröna ideologin. Kulturell mångfald är någonting man anser skall uppmuntras genom politikens försyn. Under rubriken ”global rättvisa” klargörs att man bejakar ett fritt kulturutbyte där möjligheten att arbeta och studera var man vill är självklar. Och att människor som flyr skall ha rätt till asyl. Återigen betonas att det långsiktiga målet är att alla skall få bo och verka var som helst i världen som de så önskar. Ett begrepp som används flitigt och som är värt att ta fasta vid är ”solidaritet” och Miljöpartiet anser att man känner solidaritet med all världens människor. En solidaritet som är bestämmande för deras övriga ställningstaganden. (Miljöpartiet, 2010)

3.4 Sammanfattning

En observation som omedelbart gör sig bemärkt för detta sammanhang är att Socialdemokraterna förefaller vara betydligt mindre utvecklade än sina kollegor inom detta område. Förvisso försöker man också här anknyta sin praktisk-politiska orientering till sin värdegrund, men i en jämförelse med Miljöpartiet och Vänsterpartiet framstår detta som tämligen futtigt. Den mest sofistikerade teoretiseringen står Vänsterpartiet för, som anknyter till sin vidare socialistiska samhällsanalys. Men också Miljöpartiet gör en koppling till värdegrund som naturligtvis är relevant. Inte heller här framstår det som om det existerar någon djupare oenighet inom blocket. Emellertid är det intressant att notera att det också här finns ett parti som förfäktar fri invandring. Frågan som uppstår är naturligtvis samma som tidigare hos Alliansen: Är detta en skillnad som kan visa sig vara viktig? Delvis kanske. Varken Vänsterpartiet eller Socialdemokraterna uttalar trots allt något stöd för idén om fri invandring. Återigen är dock frågan om det tillintetgör resonemanget. För precis på samma sätt som tidigare är det inte frågan om att någon avviker genom att förespråka större restriktivitet, utan det motsatta.

Samma princip gällande mångkulturen gäller också här; inställningen förefaller vara odelat positiv. Inom Socialdemokraterna ställer ledande företrädare frågan om hur bäst uppnå det fungerande mångkulturella samhället. Och inom Miljöpartiet uttrycker man explicit att man vill införa mer mångkultur genom politikens försyn. Så även Vänsterpartiet ställer sig positivt till det mångkulturella samhällskonceptet, bland annat genom en vilja att stärka minoriteters rättigheter. Yttermera är det möjligt att notera en skiftning i retoriken som skiljer ut den röd-gröna oppositionen från Alliansen. Ty trots att samtliga partier inom Alliansen betonar etiska argument och definitivt inför moraliska incitament i uppfattning om frågan. Så är denna typ av argumentering en aning mer frekvent förekommande inom oppositionen; som dessutom inte fullt så ivrigt som Alliansen betonar de samhällsekonomiska aspekterna. Här är det sannerligen inte att ta miste vid att det finns resolut moraliska föreställningar närvarande. Miljöpartiet verkar se sina principer som ett självklart utflöde ur sin världsomfattande och allmänmänskliga

solidaritet. Socialdemokraterna är, trots sin relativt svaga teoretisering, ändå förmögna att hänvisa till sin grundläggande princip om jämlikhet. Vänsterpartiet infogar rasismen som förekomst i sitt bredare socialistiska ramverk, och verkar mena att den går att förstå som en del i den kapitalistiska maktordningen.

Bortsett från Miljöpartiets inställning går det egentligen inte att upptäcka någon form av oenighet som är förödande för resonemanget. Samtliga partier inom den röd-gröna oppositionen förfäktar generösa regler för alla kategorier av invandring. Också i förhållningen till det mångkulturella samhället fanns en gemensam, positiv inställning som knappast under läsning av parti- och idéprogram gick att ta miste på.

3.5 Sverigedemokraterna

Jag väljer här att behandla Sverigedemokraterna som fristående från den övriga oppositionen; eftersom jag bedömer de värdemässiga och ideologiska ståndpunkterna vara alldeles för differerande för att helt och hållet kunna placera dem inom samma kategori. Sverigedemokraterna framstår i allra högsta grad som avvikande från såväl Alliansens som den röd-gröna oppositionens hållning. Till skillnad från de andra partierna talar man explicit om en specifikt svensk identitet som riskeras genom en allt för tilltagen massinvandring. På ett sätt som saknar exempel hos de övriga undersökta partierna problematiserar man dessutom massinvandringens och mångkulturalismens effekter över huvud. Både vad gäller ekonomiska kostnader och den negativa effekt man anser det har på det svenska samhällets sammanhållning. (Sverigedemokraterna, 2007, 1)

Samtliga av de andra partierna har som gemensam nämnare att de både implicit och explicit uttrycker en positiv inställning till det mångkulturella samhällskonceptet. Sverigedemokraterna polemiserar mot denna hållning och menar tvärtom att mångkulturalismen som sådan är problematisk. I det invandringspolitiska programmet definierar man mångkulturalism som ett samhällssystem där främmande kulturer, jämställs med, eller värderas högre än ursprungskulturen och där staten på olika sätt uppmuntrar invandrare att behålla eller stärka sin kulturella särart. Integration som invandrarpolitiskt koncept utmönstras omgående i programmet och istället talar man om assimilation. En intressant likhet med de övriga partierna är emellertid att man tar avstånd från rasism och etniskt ursprung som enda eller avgörande faktor för nationstillhörighet. Gällande den praktiska politiken föreslår man ökad restriktivitet inom samtliga invandringspolitiska områden. (Sverigedemokraterna, 2007, 1-4)

Integration som koncept utmönstras som sagt fullständigt och istället talar man om assimilation; vilket inget annat parti gör. Man talar om integration som en modell där såväl svenskar som invandrare ger upp en del av sitt väsen, för att formera en ny identitet. Sverigedemokraterna polemiserar till detta med grund i att svenskarna har en absolut rätt att alltjämt vidareutveckla och bevara sin kulturella kontinuitet. Där flera av de övriga partierna talar om invandrades rätt till att utveckla sin kultur, med statligt stöd. Denna idé utmönstrar Sverigedemokraterna totalt och menar att alla sådana stöd skall dras in fullständigt. Alla former av etniskt grundad särbehandling och kvotering skall avskaffas. Det är i högre grad det svenska kulturarvet som skall lyftas fram. (Sverigedemokraterna, 2007, 6) Ideologiskt definierar Sverigedemokraterna sig som ett socialkonservativt parti med en Sverigevänlig orientering. Den mångkulturellt orienterade politiska linjen beskriver man som en ”splittringspolitik” som ytterst hotar samhällets sammanhållning. (Sverigedemokraterna. 1)

Onekligen framstår det som om Sverigedemokraternas hållning är sådan att den hade kunnat tillintetgöra hela resonemanget om den hade återfunnits hos ett parti inom de andra blocken. De här invändningarna mot det mångkulturella samhället går vida längre än Folkpartiets prat om jämställdhet eller

Kristdemokraternas amorfa hänvisning till ett av västerländskt kulturarv som ett nödvändigt sammanhållande kitt. Om man nu dessa skall tolkas som en form av inskränkningar överhuvud. Den kritik Sverigedemokraterna anför är inget mindre än ett avståndstagande från det mångkulturella samhället som sådant. Man anser att nackdelarna vida överväger de potentiella fördelarna. Också invandringen problematiseras på ett sätt som inte har koherens hos något av de andra partierna i något avseende. Det är uppenbart att Sverigedemokraterna har helt andra prioriteringar för vad som är önskvärt än de övriga partierna. Exempelvis talar man om assimilation och det svenska kulturarvet som havande företräde framför främmande kulturer.

På flera sätt exemplifierar Sverigedemokraterna hur det ser ut när ett parti på allvar framför en avvikande ståndpunkt. I jämförelse framstår de skillnader inom blocken jag har noterat som ingenting annat än obetydliga petitesser. Sverigedemokraterna får för mig en rent instrumentell betydelse för att påvisa hur ett för sammanhanget verkligt avvikande parti måste se ut. Den enighet jag annars vill påvisa framstår som så mycket tydligare när Sverigedemokraterna inmönstras i jämförelsen. De framstår, precis som jag sade mig vilja argumentera för i uppsatsens början, såsom undantaget som bekräftar regeln.

4 Hegemoni: enighet, ledarskap, problem

4.1 Enighet eller inte?

Det empiriska underlaget ligger nu för handen och det är tid att svara på frågan: Är antagandet om att de svenska riksdagspartiernas enighet om mångkulturalismen är en hegemoni korrekt eller inte? Detta är emellertid en fråga där ett självklart ”ja eller nej”-svar blir en omöjlighet av flera skäl. Delvis av anledningen att det inte är helt enkelt att fastslå att det faktiskt rör sig om det enhetliga ledarskap som är ett kriterium, för att en form av överläge skall kunna klassas som just en hegemoni. Och ett faktum är, vilket jag vill framhålla, är att det inte råder en helt oproblematisk överensstämmelse mellan de sju riksdagspartier som i grunden är positiva till det mångkulturella samhällskonceptet. Onekligen finns här en grundläggande enighet, men den är därmed inte fri från interna spänningar. Det var inte heller väntat. Trots allt rör det sig om partier som i andra avseenden utgör varandras motparter gällande politiska och ekonomiska ståndpunkter. En spänningsfri enighet var otänkbar redan till att börja med.

Men vad får det för konsekvenser för resonemanget? Måste det rentav förkastas? Och i vad består dessa spänningar mer konkret? Jag börjar med att konkretisera spänningarna. Uppenbarligen finns det en skillnad, även om den inte problematiseras, mellan partierna som förfäktar en generös invandring och de som på sikt vill införa fri invandring. Det är enbart Centerpartiet och Miljöpartiet som explicit säger att detta är ett koncept som de strävar efter att förverkliga genom politiken. Jag förutsätter därmed att de partier som inte explicit ger uttryck för denna ståndpunkt, tänker sig någon form av reglering av invandringen, även om de i grunden inte vill se en restriktiv sådan. Men det återstår trots allt som en tänkbar motsättning. Yttermera är det intressant att jämföra Vänsterpartiets analys av rasismen som ett kommunicerande kärll med den kapitalistiska maktordningen – med allianspartiernas liberalt orienterade värdegrund; vilket inte heller framstår som fritt från motsägelse.

Skall därmed resonemanget förkastas? Nej, jag anser fortfarande att det finns fog för att bedöma denna enighet som en hegemoni. Det är självfallet talande att dessa partier, trots de motsättningar som återfinns dem emellan, faktiskt kan uppvisa en så cementerad enighet runt det mångkulturella samhällskonceptet. Inget material jag kunde finna visade någon tendens till att, som exempelvis Sverigedemokraterna, så djupgående problematisera konsekvenserna av en väl tilltagen invandring och en mångkulturalistiskt orienterad politik. Det är också det som jag finner det mest essentiellt att ta fasta vid - att de spänningar som jag

kunde återfinna aldrig utmanar tanken om det mångkulturella samhället eller den generösa invandringpolitiken. Även om Vänsterpartiet gör en analys av t.ex. rasismen som varande åtminstone delvis en konsekvens av den kapitalistiska maktordningen - är detta knappast ett faktum som gör dem och Alliansen mindre överens om det positiva med det mångkulturella samhällskonceptet. Dessa meningsskiljaktigheter är noterbara, de är viktiga, men de utmanar egentligen aldrig tesen om en betydande enighet runt just mångkulturen som grund för ett samhällskoncept. I själva verket är det signifikativt att en konstellation av partier som ingalunda är spänningsfri: på ett så djupgående sätt här kan uppnå enighet.

Den enighet som finns mellan Alliansen och den röd-gröna oppositionen framstår som spänningsfri i en jämförelse mellan dessa och Sverigedemokraterna. Denna jämförelse framställer ytterst förtjänstfullt hur det ser ut när det existerar en verkligt betydande och oöverkomlig oenighet runt en fråga. Men det handlar naturligtvis inte enbart om vilken praktisk utformning man tänker sig för en politisk fråga. För den här uppsatsen är detta till och med underordnat de idéer och värderingar som ligger bakom - som utgör själva det tänkande - som blir bestämmande för det praktiska handlandet. Det är när jag kontrasterar Alliansen och den röd-gröna oppositionen mot Sverigedemokraterna; som det med tydlighet framträder att det, de nämnda spänningarna till trots existerar en enighet runt ett idékoncept.

Och det är just vid jämförelsen med Sverigedemokraterna som detta gemensamma idékoncept verkligen framträder med tydlighet. När Sverigedemokraterna framhåller att mångkulturalismen fragmenterar samhällsgemenskapen - vidhåller de övriga att det genererar ekonomisk och samhälls dynamik; när Sverigedemokraterna framhåller det svenska kulturarvet som viktigare än främmande kulturella arv - vidhåller de övriga partierna att ingen kultur på det sättet kan ställas över en annan; när Sverigedemokraterna framhåller Sverige som navet för lojalitet och prioritering - är de övriga partierna benägna att hänvisa till andra ideal som mer väsentliga. Vid en sådan jämförelse framstår de skillnader jag hitintills diskuterat som relativt obetydliga. För uppenbarligen finns, dessa skillnader till trots, en gemensam vision om ett mångkulturellt samhälle - vars berättigande man motiverar genom etik och nyttobetoning.

Jag finner inte min tes om ett hegemoniskt ledarskap tillintetgjord av de skillnader jag har kunnat observera.

4.2 Hegemoniskt ledarskap?

Så till frågan om det såldes rör sig om ett hegemoniskt ledarskap. Det avgörande kriteriet för ett sådant ledarskap är att det råder över idéernas och värderingarnas domäner. Är så fallet här?

Också detta kräver en utförligare diskussion, då det finns viktiga faktorer att ta hänsyn till. En form av hegemonisk kontroll som Gramsci anger, är den som utövas över det civila samhällets institutioner, som sedan får en instrumentell betydelse i att reproducera det förhärskande ledarskapets värderingar, och legitimera deras maktinnehav. Om så är fallet här är kan jag dessvärre inte besvara på ett övertygande sätt, eftersom det är någonting det inte har funnits rum att undersöka. Men onekligen finns indicier som pekar på att så är fallet, eller åtminstone har potentialitet att vara fallet. En faktor som pekar i denna riktning är Erik Ullenhags uttalande om att samhället aldrig kan förhålla sig neutralt i denna fråga. Med tanke på den föreliggande partipolitiska enigheten, ligger dessutom antagandet nära till hands, att det civila samhället kan mobiliseras om så skulle behövas.

Men i detta lämnar vi nu det civila samhället därhän. Det är trots allt huruvida det förekommer ett intellektuellt- och moraliskt ledarskap inom den partipolitiska toppen som är mest relevant för undersökningen. Efter att ha undersökt den hållning som finns representerad bland riksdagspartierna, och diskuterat deras skillnader, verkar det onekligen som att ett sådant ledarskap är faktiskt. Riksdagspartierna, med Sverigedemokraterna undantaget, är i allt väsentligt i stånd att reproducera sina värderingar och idéer för det mångkulturella samhällskonceptet. Det finns inget egentligt hinder för dem att göra så. Som enda faktiskt mångkulturkritiska parti har Sverigedemokraterna liten möjlighet att utöva något betydande inflytande över de andra partierna inom denna fråga. Att reproducera och låta sina värderingar och idéer vara bestämmande är också någonting som görs med framgång av de inom denna fråga eniga riksdagspartierna. Enligt vad jag kunde se genom att läsa berörda rapporter, parti- och idéprogram var samtliga partier benägna att hänvisa till både idé- och värdegrund till stöd för sin praktisk-politiska hållning.

Med detta som grund finner jag min tes korrekt: inom svensk invandrings- och invandrapolitik förekommer ett hegemoniskt ledarskap. De riksdagspartier som är eniga om det mångkulturella samhället varande någonting positivt; kan på ett framgångsrikt sätt låta sina idéer och värderingar bli normerande för den förda politiken. Det är således anledning att gå vidare till kritiken av hegemonin och diskutera oärlighetens problem.

4.3 Oärlighetens problem

Hur kan vi då problematisera hegemonin som företeelse? Jag menar att hegemonin - oavsett hur den är utformad eller vad det är för idéer som reproduceras - bär på en inbyggd problematik. Denna problematikens essens träder fram väl i Gramscis tankegångar om politikens partikulära natur. Politiken är aldrig på något sätt neutral; och den kan säkerligen aldrig vara universell i någon bemärkelse. Gramsci ansåg att ett parti aldrig kan vara representativt för samhället i sin helhet, det är alltid bundet till ett specifikt klassintresse. Personligen vill jag gå utöver detta, utan att nödvändigtvis bindas upp vid den ganska snäva marxistiska klassanalysen; och konstatera det som kan tyckas som en självklarhet vid det här laget: all politik är utflöde ur idé- och värderingsmässiga koncept. Dessa koncept kan aldrig, lika lite som politiska partier, vara representativa för universella intressen. Men som en följd av hegemonins allomfattande natur tar sig de reproducerade idékoncepten på sig maktanspråk; som om de faktiskt är uttryck för universella preferenser.

I detta ligger den betydande oärligheten: att partikulära intressen kan utövas under allmängiltighetens fana. Det leder också till utestängning av andra intressen, som inte samfaller med de som är rådande för den hegemoniska strukturen. Men inte enbart på basis att det kan vara svårt att stå som utmanare inför ett samstämmigt ledarskap. Utöver det blir det så, att den som kritiserar de värderingar som reproduceras genom hegemonin förefaller att kritisera en moral som är allmängiltig och inte partikulär. Att kritisera de värderingar som hegemonin reproducerar - blir alltså en helt annan sak än att kritisera värderingar som uppenbarligen tillhör ett distinkt intresse. Erik Ullenhags uttalande om att ”de goda krafterna” måste mobiliseras mot främlingsfientligheten avslöjar onekligen en politisk dualism, som förefaller oundviklig. Det stämmer dessutom tämligen väl överens med Gramscis observation om politikens moralistiska natur. De goda krafternas mobilisering förutsätter, får jag anta, att det finns en motståndare som är ondskefull.

Vad Ullenhag som representant för regeringen gör är att peka ut en motståndare till en viss form av politisk prioritering – som fiende till idealet om det goda som sådant. Den fråga som är intressant att ställa är följande: vore denna fördömelse möjlig att utfärda om det inte förelåg ett så samstämmigt ledarskap inom denna fråga? Det förefaller osannolikt att så skulle vara. Argumentet får en helt annan tyngd när nära nog samtliga berörda partier kan ställa sig bakom det. Det blir någonting mer än att enkom inta en kritisk hållning till den politik som förfäktas av Alliansen. Myten om dessa värderingars allmängiltighet som skapas genom hegemonin riskerar att utmynna i en politisk dualism. Där kritikern av de politiska preferenser som reproduceras genom hegemonin – gör sig skyldig till att ha brutit mot ett moraliskt ideal.

Det är också en myt det rör sig om. För de hegemoniska värderingarnas allmängiltighet är en illusion, en osanning. Utan att göra några anspråk på - att i vare sig detta fall eller något annat, vara förmögen att bedöma idéernas och värderingarnas sanningshalt – är det trots det en riktig observation att de emanerar

från specifika politiska- och värdemässiga intressen. Den inställning till mångkulturalism och invandringspolitik som är representerad inom svensk partipolitik; är inte heller uttryck för universella principer. Snarare är den ett utflöde ur de idé- och värdegrunder som finns hos de sju inom denna fråga bestämmande riksdagspartierna. Illusionen om allmängiltighet uppkommer av att dessa helt enkelt är dominerande, de har kunnat etablera sina principer på ett sätt så en observation om allmängiltighet blir möjlig. Men det förändrar ingenting i grunden. Dessa etablerade idéer och värderingar är fortfarande utflöden ur partikulära värdegrunder, detta är ett faktum som aldrig upphörde att gälla.

5 Referenslista

5.1 Bokreferenser

Esaisson, Peter – Mikael Gilljam - Henrik Oscarsson & Henrik Wängnerud, 2012. *Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Stockholm: Nordstedts Juridik.

Gottfried, Paul E, 2005. *The Strange Death of Marxism: The European Left in the New Millenium*. Missouri: The Curators of the University of Missouri.

Gramsci, Antonio, 2007. *Prison Notebooks: Volume III*. New York: Columbia University Press. [1975]

Hansen, Lars-Erik, 2001. *Jämlikhet och valfrihet: En studie i den svenska invandrapolitikens framväxt*. Stockholm: Almqvist och Wiksell International.

Mörkenstam, Ulf, 2009. ”Det mångkulturella samhället” i Ludvig Beckman & Ulf Mörkenstam (red.) *Politisk teori*. Sverige, Malmö: Liber AB, 133-152

Scruton, Roger, 1985. *Thinkers of the New Left*. Essex: Longman Group Limited.

Sunic, Tomislav, 2011. *Against Equality and Democracy: The European New Right*. Arktos Media Ltd. [1990]

5.2 Referenser till Internetkällor och internetmaterial

Centerpartiet.Integration (elektronisk). Tillgänglig:

<http://www.centerpartiet.se/Centerpolitik/Politikomraden/Oppenhet-integration-och-diskriminering/Politik-A---O/Integration/> (2012-05-15) 1.

Anefur,Michael (2010-06-12) Integration och invandring (elektronisk).

Tillgänglig: <http://www.kristdemokraterna.se/Rapporter/Integration10> (2012-05-16)

Centerpartiet. Integration – Nybyggarlandet Sverige (elektronisk). Tillgänglig:

<http://www.centerpartiet.se/Centerpolitik/Politikomraden/Oppenhet-integration-och-diskriminering/Politik-A---O/Nybyggarlandet-Sverige1/> (2012-05-15) 2.

Centerpartiet (2011-06-19) Idéprogram (elektronisk). Tillgänglig:

<http://www.centerpartiet.se/Documents/Id%c3%a9program/c-2001p.pdf> (2012-05-15)

Dagens Nyheter. Westerberg utreder intoleransen (elektronisk) Tillgänglig:

<http://www.dn.se/nyheter/politik/samlat-grepp-mot-intolerans> (2012-05-15)

Femia, Joseph (2011) Gramscis Political Thought:

(elektronisk).Tillgänglig:<http://www.oxfordscholarship.com/view/10.1093/acprof:oso/9780198275435.001.0001/acprof-9780198275435-chapter-2> (2012-04-23)

Folkpartiet Liberalerna. Invandring (elektronisk). Tillgänglig:

<https://www.folkpartiet.se/Var-politik/Snabba-fakta/Invandring/> (2012-05-15)

Folkpartiet Liberalerna (2009) Egenmakt för ett öppet samhälle: Integrationspolitiskt program (elektronisk). Tillgänglig:

http://www.folkpartiet.se/ImageVault/Images/id_7179/scope_0/ImageVaultHandler.aspx (2012-05-15)

Kristdemokraterna (2001) Principprogram (elektronisk). Tillgänglig:

<http://www.kristdemokraterna.se/VarPolitik/Principprogram> (2012-15-16)

Kristdemokraterna (2010) Integration (elektronisk). Tillgänglig:

<http://www.kristdemokraterna.se/VarPolitik/Politikomraden/Integration> (2012-05-16)

Larsson, Kalle (2010-05-28) Kalle Larsson kommenterar Vänsterpartiets syn på arbetskraftsinvandring (elektronisk). Tillgänglig:

http://www.vansterpartiet.se/index.php?option=com_content&view=article&id=2770:k

[alle-larsson-kommenterar-vaensterpartiets-syn-pa-arbetskraftsinvandring&catid=299:integration&Itemid=800](#) (2012-05-16)

Moderata Samlingspartiet (2011-12-15) Arbetskraftsinvandring (elektronisk).
Tillgänglig: <http://www.moderat.se/web/Arbetskraftsinvandring.aspx> (2012-05-15) 1.

Moderata Samlingspartiet (2011-12-15) Flykting- och asylpolitik (elektronisk).
Tillgänglig: <http://www.moderat.se/web/Arbetskraftsinvandring.aspx> (2012-05-15) 2.

Moderata Samlingspartiet (2011-06-28) Migration och integration (elektronisk).
Tillgänglig: http://www.moderat.se/web/Migration_och_integration.aspx (2012-05-15)
3.

Moderata Samlingspartiet (2011-12-15) Mänskliga rättigheter (elektronisk). Tillgänglig:
http://www.moderat.se/web/Manskliga_rattigheter2.aspx (2012-05-15) 4.

Moderata Samlingspartiet (2011) Idéprogram (elektronisk). Tillgänglig:
http://www.moderat.se/web/Var_politik.aspx (2012-05-15) 5.

Moderata Samlingspartiet (2007) Handlingsprogram (elektronisk). Tillgänglig:
http://www.moderat.se/web/Vart_handlingsprogram.aspx (2015-05-15) 6.

Miljöpartiet (2009-05-19) Migration och flyktingar (elektronisk). Tillgänglig:
http://www.mp.se/templates/mct_177.aspx?number=176421 (2012-05-16)

Miljöpartiet (2010-02-23) Grön Ideologi – krav på handling (elektronisk). Tillgänglig:
http://www.mp.se/templates/Mct_177.aspx?number=190176 (2012-05-16)

Miljöpartiet (2010-02-23) Lika rätt – rätt att växa utifrån sina egna förutsättningar
(elektronisk). Tillgänglig: http://www.mp.se/templates/Mct_177.aspx?number=190187
(2012-05-16)

Olofsson, Hans L. Här provoceras Lööf av SVT-journalistens fråga (elektronisk).
Tillgänglig: <http://www.expressen.se/nyheter/har-provoceras-loof-av-svt-journalistens-fraga/> (2012-05-15)

Orrenius, Niclas (2011) Statsministerns avsky mot SD (elektronisk). Tillgänglig:
<http://www.sydsvenskan.se/malmo/statsministerns-avsky-mot-sd/> (2012-05-15)

Sabuni, Nyamko - Essam El Naggari - Fatima Nur - Torkild Strandberg – Saida
Engström Laarouchi - Anders Lange & Sofia Nerbrand (2008-09-15) Medborgarskap
för ett öppet samhälle (elektronisk). Tillgänglig:
http://www.folkpartiet.se/ImageVault/Images/id_3777/scope_0/ImageVaultHandler.aspx
(2012-06-19)

Sahlin, Mona & Marita Ulvskog (2006-01-26) Därför tar vi debatten med Sverigedemokraterna (elektronisk). Tillgänglig: <http://www.expressen.se/debatt/darfortar-vi-debatten-med-sverigedemokraterna/> (2012-05-16)

Sherabi, Ardalan & Anna Johansson (2010-11-10) Omprövning av politiken (elektronisk). Tillgänglig: <http://www.socialdemokraterna.se/media/pressarkivet/nyhetsarkivet-2001--/langsiktigt-perspektiv-for-att-vinna-val/> (2012-05-16)

Socialdemokraterna (2006-01-26) Integration och mångfald (elektronisk). Tillgänglig: <http://www.socialdemokraterna.se/Var-politik/Var-politik-A-till-O/Integration/> (2012-05-16)

Socialdemokraterna (2010-11-10) Flyktingar (elektronisk). Tillgänglig: <http://www.socialdemokraterna.se/Var-politik/Var-politik-A-till-O/Flyktingar/> (2012-05-16)

Socialdemokraterna (2008-05-29) Kultur (elektronisk). Tillgänglig: http://www.socialdemokraterna.se/upload/val/val_02/kultur.pdf (2012-05-16)

Socialdemokraterna (2001) Partiprogram för Socialdemokraterna (elektronisk). Tillgänglig: <http://www.socialdemokraterna.se/upload/Central/dokument/pdf/V%c3%a5rt%20parti/partiprogram.pdf>. (2012-05-15)

Sverigedemokraterna. Det Sverigevänliga partiet (elektronisk). Tillgänglig: <https://sverigedemokraterna.se/vara-asikter/det-sverigevanliga-partiet/> (2012-05-17)_1

Sverigedemokraterna (2007) Invandringspolitiskt program (elektronisk). Tillgänglig: <https://sverigedemokraterna.se/files/2011/06/Sverigedemokraterna-Invandringspolitiskt-program-2007.pdf> (2012-05-17)

Ullenhag, Erik (2011-12-19) Myterna på nätet om invandringen måste bemötas (elektronisk). Tillgänglig: <http://www.dn.se/debatt/myterna-om-invandringen-pa-natet-maste-ifragasattas> (2012-05-15)

Vänsterpartiet (2010-06-01) Flyktingar (elektronisk). Tillgänglig: http://www.vansterpartiet.se/index.php?option=com_content&view=article&id=2802&catid=486&Itemid=857 (2012-05-16)

Vänsterpartiet (2008-06-6-8) Partiprogram (elektronisk). Tillgänglig: http://www.vansterpartiet.se/images/stories/media/dokument/politiskaprogram/partiprogram_08_inlaga.pdf (2012-05-16)

Vänsterpartiet (2008) Nolltolerans mot rasism (elektronisk). Tillgänglig:
http://www.vansterpartiet.se/images/stories/media/dokument/rapporter/nolltolerans_mot_rasism.pdf (2012-05-16)